

Watervoetafdruk alléén geen maat voor duurzaamheid

In 2002 kwam Arjen Hoekstra met het concept van de watervoetafdruk: de hoeveelheid water die in totaal wordt verbruikt en/of vervuild om een product te produceren. Voor een kopje koffie is bijvoorbeeld (gemiddeld) 140 liter water nodig, een vel papier formaat A4 kost tien liter. Sinds het introduceren van het concept is de watervoetafdruk een stuk verder uitgewerkt, zo bleek uit het congres 'Watervoetafdruk: het blauwe goud van de toekomst? Tijdens de Aqua Nederland Vakbeurs in Gorinchem hield de Stichting Kennisuitwisseling Industriële Waternet (SKIW) op 18 maart dit congres, waarop onder meer bleek dat op Europees niveau al hard wordt gewerkt om de watervoetafdruk te standaardiseren in een ISO-norm. Tegelijk bleek dat dat niet zo makkelijk is: niet alleen de 'grootte' van de voetafdruk is belangrijk, maar ook de 'diepte'. Met andere woorden: een kleine watervoetafdruk op de ene locatie heeft misschien wel meer gevolgen dan een grote afdruk op een andere locatie.

Pieter van Oel van de Universiteit Twente definieerde de watervoetafdruk als volgt: het totale volume aan zoet water dat wordt gebruikt om de goederen en diensten te maken die door de consument of de gemeenschap worden geconsumeerd of door het bedrijf worden geproduceerd. Daarbij kan water worden gesplitst in blauw, groen en grijs water, respectievelijk grond- en oppervlaktewater, verdampt regenwater en de hoeveelheid vervuild water. In traditionele waterverbruikstatistieken wordt alleen gerekend met het verbruikte water, het blauwe water, op de directe productielocatie. De watervoetafdruk gaat veel verder en kijkt naar al het (zoete) water, ook op andere plaatsen dan waar de directe productie plaatsvindt. Het is dus mogelijk om de watervoetafdruk voor een individueel product, een individuele consument, een heel land of een bedrijf te berekenen. Als daaruit blijkt dat de watervoetafdruk leidt tot waterstress, kunnen maatregelen worden genomen: verminderen van het waterverbruik, verplaatsen van de

productie of compenseren van het gebruikte water. Verminderen van het waterverbruik heeft daarbij de voorkeur, stelde Van Oel, maar dat is nu eenmaal niet altijd mogelijk. Hij erkende dat het berekenen van de watervoetafdruk ingewikkeld is en nog met veel onzekerheden gepaard gaat, en deed enkele suggesties voor onderzoek in de toekomst: manieren om de watervoetafdruk te analyseren, zoals GIS-technieken en remote sensing én onderzoek naar de verschillen tussen diverse sectoren (landbouw, industrie, etc.). Ook het definiëren van 'gebruik' is een heet hangijzer: is koelwater dat net zo schoon weer in de rivier wordt geloosd als het eruit kwam 'gebruikt' water? Zo zijn er meer vragen die beantwoord moeten worden. Tenslotte gaf hij heel duidelijk aan dat de watervoetafdruk niet zaligmakend is, maar beschouwd moet worden als een onderdeel van een complete levenscyclusanalyse.

Maarten Verkerk van DHV ging in op wat de watervoetafdruk in de praktijk kan betekenen voor bedrijven, overheden en

consumenten. Het is daarbij van belang om niet alleen de grootte van de voetafdruk te bepalen, maar ook de 'diepte': de gevolgen die het waterverbruik heeft voor die specifieke locatie. Die hoeven niet perse negatief te zijn. Een voorbeeld is het watergebruik van Nederlandse agrariërs, waardoor unieke landschappen zijn ontstaan waarvan bijvoorbeeld weidevogels profiteren. Door het watergebruik radicaal te veranderen, zouden deze vogels in de knel komen.

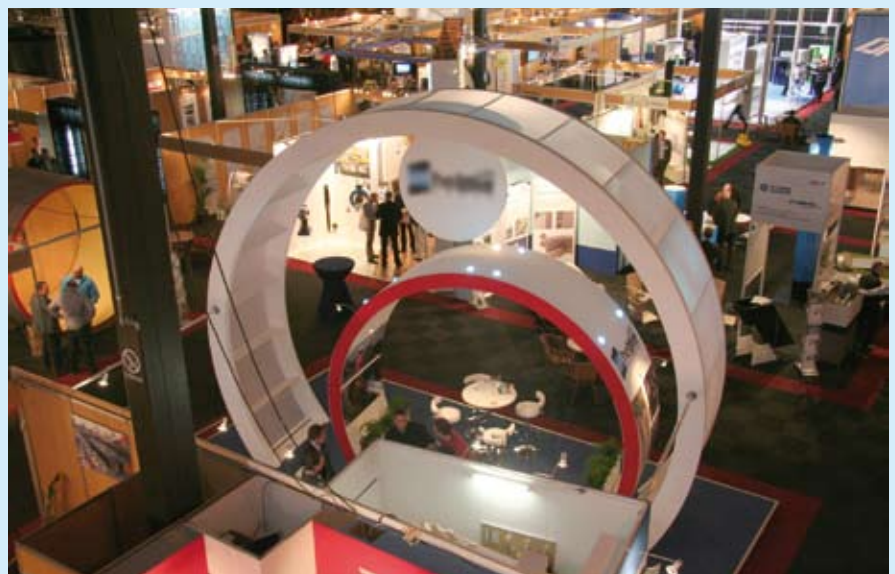
Om de watervoetafdruk in de praktijk te gebruiken, zijn drie stappen nodig: eerst de grootte van de voetafdruk bepalen, dan de gevolgen en daarna (mits noodzakelijk) maatregelen bedenken en uitvoeren. Over dat laatste toonde Verkerk zich optimistisch. Hij stelde dat bijvoorbeeld de industrie zelf zou inzien dat het verminderen van de watervoetafdruk een goede zaak is. Niet alleen vanwege het imago, maar ook uit eigen betrokkenheid, uit het oogpunt van leveringszekerheid en om kosten te besparen.

Groei in bezoekersaantal Aqua Nederland Vakbeurs en Rioleringsvakdagen

De Aqua Nederland Vakbeurs en de Rioleringsvakdagen op 16, 17 en 18 maart in de Evenementenhal Gorinchem, verliepen volgens de organisatie succesvol. In totaal 8.520 bezoekers wisten de beurs te vinden tegen 5.600 vorig jaar. Bijna 2.400 bezoekers kwamen voor de Rioleringsvakdagen. Als het aan de Evenementenhal Gorinchem ligt, vinden de Rioleringsvakdagen volgend jaar opnieuw tegelijk met de Aqua Nederland Vakbeurs plaats.

De voortekenen voor beide beurzen waren al positief: hadden zich in 2009 nog net iets minder dan 200 exposanten voor de Aqua Nederland Vakbeurs ingeschreven, dit jaar waren dat er 218. De Rioleringsvakdagen die voor het eerst werd gehouden, mocht 65 standhouders verwelkomen, 'een gezonde belangstelling voor een eerste beurs', aldus de organisatie.

Ook de opzet van beide beurzen werd positief ontvangen volgens een woordvoerder. Inhoudelijk vullen de beurzen elkaar aan, maar door de opstelling liepen de beurzen ook fysiek in elkaar over. Dat maakt het makkelijk om van de ene beurs naar de andere te lopen, zodat bezoekers

ook 'over de schutting' naar een ander vakgebied kunnen kijken. Ook dit concept blijft dus gehandhaafd als het aan de organisatie ligt. Verder houdt de Evenemen-

tenhal Gorinchem zich aanbevolen voor suggesties van exposanten en bezoekers om beide beurzen volgend jaar verder te perfectioneren.

Maatregelen sorteren het meeste effect als er sprake is van een win-win-winsituatie: als de mens, de economie én het milieu kunnen profiteren. Als voorbeeld gaf hij het ontwikkelen van een effectiever wasmiddel voor India. Doordat minder water nodig is, hoeven de (meestal) vrouwen minder water te halen, wat weer tijd bespaart. Het milieu

profiteert van het lagere waterverbruik, de mens van de tijdsbesparing en het bedrijf profiteerde uiteindelijk van een omzetsijging van 80 procent. Verkerk concludeerde dat de water-voetafdruk een indicator is voor de duurzaamheid, maar dat de methodiek nog wel verder ontwikkeld moet worden. De

gevolgen van de watervoetafdruk moeten meer aandacht krijgen, niet alleen de grootte. Om goed met de watervoetafdruk te kunnen werken, zou een standaard ontwikkeld moeten worden.

En dat is waar Dick Hortensius van de NEN zich mee bezighoudt. In Europees ISO-verband wordt gewerkt aan de ontwikkeling van een standaard voor de water-voetafdruk: ISO 14046. Deze moet gaan lijken op ISO 14067, de standaard voor het bepalen van de carbonvoetafdruk, die al verder ontwikkeld is. Belangrijke vragen voor normering van de watervoetafdruk zijn: hoe moet de voetafdruk bepaald/berekend worden? Dit moet consistent gebeuren, met een eenduidige definitie en praktisch toepasbaar zijn. Moet de standaard worden uitgedrukt in één getal, of meerdere parameters? Welke metingen gebruik je voor het bepalen van de watervoetafdruk?

Een aantal uitgangspunten is echter al bepaald. Zo baseert de ISO de nieuwe standaard op een levenscyclusanalyse, houdt het instituut rekening met niet alleen de grootte van de voetafdruk maar ook met de gevolgen en maakt het geen berekeningen voor compensatie van de watervoetafdruk. In juli praat de ISO in Mexico verder over de nieuwe ISO 14067-norm.